

Die gevangenes is gewoonlik lewend na die grot gebring en daar met 'n riem verwurg. Soms is die nek doodeenvoudig gebreek. Nadat die liggaam koud geword het, is dit afgeslag, verdeel en gekook.

Die "jagters" het ook graag warm bloed gedrink, veral na 'n suksesvolle "jagtog". Vir hierdie doel is een van die slagoffers se vingers afgekapen en 'n persoon het hom dan gewoonlik doodgebloei.

Tog eienaardig dat wanneer sulke mense hulself eers aan kannibalisme oorgegee het, alles verdwyn wat hulle verhewe maak bo die dier. So is vrouens en kinders in skaars tye uitgeruil vir dié van bure en geeë.

Naby die huidige Golden Gate het kannibale onder leiding van Lesoana gewoon. Die poort by Naaupoortsnek was die ingang tot sy vesting, maar ook die lokval vir menige vlugteling. 'n Ou vrou, wat later op Clarens gewoon het, het vertel dat sy ook destyds gevang is, maar omdat sy so maer was en geweier het om te eet, is sy as kok aangestel om te sorg vir die vetmaak van die slagoffers wat Lesoana in "vetmaakhokke" aangehou het.

Ongelukkig het 'n praktyk wat uit nood gebore is, later by sommige groepe 'n selfgekose lewenswyse geword. Ten spyte daarvan dat daar weer gesaaides, vee en wild was om van te leef, is hulle deur hul voorliefde vir mensvleis voortgedryf. Voorkeur is aan kinders bo volwassenes gegee en sekere dele van die

liggaam is selfs bo ander verkies.

Die Marimos, 'n splintergroep van die Bafokeng, het hulle hieraan skuldig gemaak. Nadat hulle in die berge rondgeswerf het, het hulle hul later by Leribe gevestig. Die inwonertal van hierdie stat was aansienlik en so ook die skrikbewind wat onder mense in die omtrek gevoer is. Die Marimos het hulle in hul eie wreedheid begin verlustig. So is slagoffers se hande en voete afgeskeur en van die kopbene drinkbekers gemaak. Die blaas is met wind gevul en as 'n trofee aan hul hooftooisels gedra.

Moshesh, die stigter en leier van die Sotho-volk en 'n groot staatsman van sy tyd, het in 'n mate 'n einde aan hierdie wanpraktyk probeer maak. Sy eie grootvader Peete het in die hande van kannibale geval, maar nogtans het Moshesh nie met geweld teenoor hulle opgetree nie. Hy het geglo dat as dit weer met sy mense goed gaan, die gewoonte vanself sou uitsterf, omdat dit in die eerste plek uit nood ontstaan het en nie eie aan sy volk was nie. Hy was gelukkig reg, soos later jare bewys het. Sy raadsmanne het egter anders oor die saak gevoel en geëis dat die oortreders dadelik uitgeroei moes word. Moshesh het beseft dat dit 'n burgeroorlog tot gevolg sou hê en het met groot diplomatie sy raadsmanne tot 'n ander insigte gebring. "Kannibale is tog lewend grafted", het hy gesê. "Wie kan teen grafted oorlog voer?" En die waardige ou grysaards het saamgestem. "Jy moet die grafted van jou voorvaders respekteer!"

BIBLIOGRAFIE

- ARBOUSSET, T. & DAUMAS, F. 1846. *Narrative of an Exploratory Tour to the Cape of Good Hope*. Cape Town. C. Struik
BOWKER, J. H. et al. 1869. The Cave Cannibals of South Africa. *Anthropological Review* 7: 121-128
BRYANT, A. T. 1923. The Man-eaters of Bantuland, and Elsewhere. *The South African Quarterly* 5(1): 12-17

- CASALIS, E. 1861. *The Basutos*. London. James Nisbett
ELLENBERGER, D. F. 1912. *History of the Basuto Ancient and Modern*. London. Caxton
TROLLOPE, A. 1973. *South Africa*. Cape Town. Balkema
WIDDICOMBE, J. 1891. *Fourteen years in Basutoland*. London. The Church Printing Company

THE ART OF TAXIDERMISTRY

A Cape mountain zebra (Kaapse bergkwagga) foal mounted in a life-like position by taxidermist Van Rooyen Strydom.

